

سرشناسه	: اسماعیلی، مریم، ۱۳۵۷ شهريور -
عنوان قراردادی	: ايران. قوانين و احكام Iran. Laws, etc
عنوان و نام پديدآور	: بررسي فقهي و حقوقي مهندسي ژنتيك با تاكيد بر ژن درماني و سلول درماني/مریم اسماعیلی.
مشخصات نشر	: تهران : اخوان، ۱۴۰۳.
مشخصات ظاهري	: ۲۹۱ ص؛ جدول.
شابک	: 978-600-7672-43-3
وضعيت فهرست نويسي	: فيپا
يادداشت	: كتابنامه: ص. [۲۵۹] - ۲۷۴؛ همچنين به صورت زيرنويس.
موضوع	: ژنتيك -- جنبه‌های مذهبي -- اسلام Genetics -- Religious aspects -- Islam مهندسي ژنتيك (فقه) (Genetic engineering (Islamic law ژن درماني (فقه) Gene therapy (Islamic law) درمان سلولي Cellular therapy پزشكان -- خطاي شغلي (فقه) (Physicians -- Malpractice (Islamic law پزشكي -- قوانين و مقررات -- ايران Medical laws and legislation -- Iran مسئوليت (فقه) -- ايران Liability (Islamic law) -- Iran بيماران -- وضع حقوقي و قوانين -- ايران Patients -- Legal status, laws, etc. -- Iran
رده بندي كنگره	: ۶/۲۳۲BP
رده بندي ديويي	: ۴۸۵/۲۹۷
شماره كتابشناسي ملي	: ۹۸۷۵۰۰۸
اطلاعات ركورد كتابشناسي	: فيپا

**بررسی فقهی و حقوقی مهندسی ژنتیک
با تأکید بر ژن درمانی و سلول درمانی**

مریم اسماعیلی

انتشارات اخوان

۱۴۰۳

انتشارات اخوان

تهران: خیابان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، نقاط وحید نظری، شماره ۱۰۴
طبقه اول، واحد یک تلفن: ۶۶۴۸۲۲۸۳ همراه: ۰۹۱۲۳۳۷۸۷۳۸
آدرس پستی: تهران، صندوق پستی: ۱۳۷۳-۱۳۱۴۵

AKHAVAN_BOOKS@YAHOO.COM

بررسی فقهی و حقوقی مهندسی ژنتیک با تأکید بر ژن درمانی و سلول درمانی

مریم اسماعیلی

نوبت چاپ: اول، ۱۴۰۳

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۶۷۲-۴۳-۳

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: نقشینه پیمان

حق چاپ محفوظ است.

تقدیم به:

انتظار سبز دوران‌ها، آرمان مجسم عدالت‌خواهان و چلچراغ شبستان عشق

مهدی فاطمه (سلام الله علیهما)

- Cyranoski, D., "Stem-cell pioneer banks on future therapies." *Nature*, 2012.
 265- Daya S, Berns K., "Gene Therapy Using Adeno- Associated Virus Vectors. " *Clin Microbiol Rev*, 2008.
 Dunham I, Shimizu N., Roe BA, "The DNA sequence of human chromosome. " *Nature*, 1999.
 Moretti, A., Bellin, M., Welling, A., et al., "Patientspecific induced pluripotent stem-cell models for longQT syndrome." *New England Journal of Medicine*, 2010.
 ShaunD, Pathson, paying living organ provider, *Web Journal of Current Legal issues*, Feb 2008, N6.
 Vogel, G., "Stem cells. Reprogrammed cells come up short.", *for now. Science*, 2010.

سایت‌ها:

- Com/knowledge-center {2013 May},{Internet}.
 forum.freownload.ir,{Internet}.
 Gene Therapy]Online.[Medical Genetics Research. Available:
<http://mgr.ir/news.php/extend.306.5>]20 Agust 2015[.
 geneticscience.mihanblog.com
<http://chmd.blogfa.com>,{Internet}.
<http://IslamOnline.net>, {Internet}.
<http://Namnak.com>,{Internet}.
<http://www.agrifs.ir> ,{Internet}.
<http://www.amosbat.com>,{Internet}.
<http://www.asriran.com>,{Internet}.
<http://www.behdasht.gom.ir>,{Internet}.
<http://www.Biology82.blogspot.com>,{Internet}.
<http://www.biotech.blogspot.com/1389>,{Internet}.
<http://www.ismoh.ir>,{Internet}.
<http://www.medicalnewtoday.genetherapy>, {Internet}.
<http://www.myhealth.ir/1388-04-08>, {Internet}.
<http://www.naturalnew.com>, {Internet}.
<http://www.salamatonline.ir/news/1391>,{Internet}.
 Inter Cyber Library]Online.[*ElectroicJournal Of Medical Genetics*.
 Availabe at: <http://www.medical-genetics.com/gene>]14 May 2015[.
 What is a gene? Genetics home refrence, available from URL:
<http://ghr.nlm.nih.gov/handbook/basics/gene>.

پیوست ۱: فواید و مخاطرات علم مهندسی ژنتیک

ضررها و مخاطرات	منافع و فواید
- تحمل هزینه‌های سنگین مالی برای مشاوره‌های ژنتیکی و مرحله‌ی درمان - ایجاد واکنش‌های حساسیت‌زا و مسمومیت‌های غذایی در برابر محصولات تولید شده - ایجاد مقاومت بدن در برابر آنتی‌بیوتیک‌ها - ایجاد تومورها و سرطان‌ها - تولید ویروس و بیماری‌های جدید - کاهش تنوع ژنتیکی گیاهان، حیوانات و انسان‌ها - از بین بردن تنوع زیستی بسیاری از گیاهان خودرو - از بین بردن حشرات و گونه‌های مفید - به‌وجود آمدن انسان‌ها و حیوانات مخوف و غول‌پیکر - از بین رفتن روحیات و خصایص مثبت انسانی نظیر مهربانی، گذشت و ... - تخریب و از بین بردن ژن‌های ضروری بدن - به‌وجود آمدن روحیه‌ی انسان‌کشی، بدون داشتن هیچ‌گونه احساس در سربازان - تهدید امنیت جهانی و از بین بردن صلح و آرامش در جهان - تهدید دولت‌ها و حاکمیت‌ها - کالانگاری انسان و از بین رفتن کرامت و احترام - از بین رفتن عواطف انسانی - تهدید ارزش‌های دینی - اخلاقی - از بین رفتن شالوده‌ی بسیاری از احکام حقوقی فقهی	- پیشگیری و درمان بسیاری از بیماری‌های ژنتیکی و غیرژنتیکی - به‌وجود آوردن بانک اعضا واجد مشابهت ژنتیکی با افراد نیازمند و حل شدن مشکل دفع پیوند - جلوگیری از به‌وجود آمدن انسان‌های ناقص‌الخلقه و دارای بیماری‌های ژنتیکی جسمی و روحی - تولید واکسن‌ها و پادتن‌ها - شبیه‌سازی انسان، با تکثیر سلول‌های غیر جنس، - تسریع در شناسایی مجرمان به وسیله چک‌ترین اثر بیولوژیکی از خود - افزایش تولید محصولات غذایی و دامی بدون آلرژی و زدودن فقر و گرسنگی - افزایش پروتئین‌ها و چربی‌های گیاهی - پرورش گونه‌های گیاهی مقاوم به نمک - پرورش گونه‌های گیاهی قابل رشد در شرایط نامطلوب اقلیم، خاک، و منطقه‌ای - به‌وجود آمدن پشه‌های فاقد مالاریا و در نتیجه کشته نشدن بسیاری از انسان‌ها - تبدیل گل و لجن آب دریاها و دریاچه‌ها، رودخانه‌ها به کودهای آله - به‌وجود آوردن میکروارگانیسم‌هایی برای پاک کردن و از بین بردن سریع آلاینده‌های محیطی - بازتوانی و خستگی‌ناپذیری سربازان نظامی و تقویت سیستم‌های دفاعی کشورها - به‌وجود آوردن زمینه‌های صرفه‌جویی اقتصادی

۱. جوشی، مهندسی ژنتیک و کاربردهای آن، ص ۱۷، ۲۲۲، ۲۲۳، ۲۲۸، ۲۲۹، ۲۳۲، ۲۳۳، ۲۳۵، ۲۳۹؛ مهبودی، فریدون و صانعی، اشرف‌السادات، بیوتکنولوژی از زمینه‌های علمی دیروز تا کاربردهای عملی امروز، تهران: انتشارات معاونت پژوهشی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، ۱۳۷۶ ه.ش، ص ۳۶؛ دفتر تبلیغات اسلامی، مسایل مستحذنه، قم: مؤسسه بوستان کتاب، ۱۳۸۴ ه.ش، ج ۲، ص ۴۳ و ۴۴؛

Inter Cyber Library [Online]. ElectroicJournal Of Medical Genetics. Availabe:
<http://www.medical-genetics.com/gene> [14 May 2015]؛ [www.medical new today. Com/knowledge-center 2013 Mav/ gene therapy](http://www.medicalnewtoday.com/knowledge-center/2013/Mav/gene-therapy/)؛ [Islam Online.net](http://www.biotech.blogsky.com/1389)؛
<http://www.biotech.blogsky.com/1389>؛
<http://www.salamatonline.ir/news/1391>؛
<http://www.agrifs.ir>؛
<http://chmd.blogfa.com>؛
<http://www.naturalnew.com>.

جدول شماره ۱: منافع و ضررهای علم مهندسی ژنتیک

پیوست ۲: تقسیم بندی ضررهای علم مهندسی ژنتیک ۱

ضرر نسبت به فرد و حقوق انسانی وی	ضرر نسبت به دولت ها و حاکمیت ها
- حقوق مربوط به حیات و تمامیت جسمانی و ممنوعیت فرد از ابتلاء به بیماری، ویروس، نقص ایمنی و مرگ	- حقوق مربوط به هر کشور برای حفظ تمامیت ارضی و ممنوعیت تعرض کشورهای دیگر به مرزهای آن
- حقوق مربوط به آبرو، کرامت انسانی و ممنوعیت فرد از استثمار و بردگی و کالانگاری وی	- حقوق مربوط به هر کشور برای حفظ ارزش های فرهنگی اجتماعی خود
- حقوق مربوط به اموال و مالکیت شخص نسبت به اعضا، بافت، سلول و ژن های بدن وی و عدم مخاطره انداختن آنها	- حقوق مربوط به هر کشور برای حفظ جان و تأمین امنیت و آسایش ملت خود
- حقوق بشری و تأمین آسایش و امنیت فردی در حوزه های مختلف اجتماعی، سیاسی، فرهنگی، سلامت و بهداشت و به خطر نیفتادن آنها	- حقوق مربوط به هر کشور برای حفظ نظام سیاسی، اجتماعی، نظامی، فرهنگی و اقتصادی خود و ممنوعیت به مخاطره انداختن آنها از سوی افراد جامعه و یا کشورهای دیگر

جدول شماره ۲: تقسیم بندی ضررهای علم مهندسی ژنتیک

پیوست ۳: راهکارهای حل تعارض

راهکارهای حل تعارض میان ضررها و عواقب خطرآفرین تکنیک‌های نوین عرصه‌ی پزشکی و حقوق فردی و اجتماعی انسان‌ها
ضررها و خطرات طبقه بندی شوند.
ضررهای عمومی و اجتماعی بر ضررهای فردی ترجیح داده شوند.
ضررهایی که موجب دفع مفسده و از بین بردن خطرات و تهدیدهای غیر قابل جبران از تعداد افراد بیشتر و بلکه از اجتماع می‌شود بر ضررهایی که موجب رسیدن به منفعت یا منافع شخصی می‌شوند ترجیح داده شوند.
در مواردی که ممکن است یکی از تکنیک‌های مهندسی ژنتیک عواقب خطرآفرینی برای عموم افراد و یا جامعه‌ای داشته باشد ولی در عین حال مشتمل بر منافع و آثار سودمندی نیز می‌باشد، در صورت لزوم، برای جلوگیری از آن خطرات؛ ابتدا تدابیر و چاره‌جویی‌های لازم اندیشیده شده و سپس اقدام شود.
مواردی که خطرها و ضررهای کمتری دارند بر مواردی که دارای ضررهای بیشتر و مهم‌تری هستند، ترجیح داده شوند.
تکنیک‌های مهندسی ژنتیک باید کنترل شده، محدود و در شرایط خاص به کار گرفته شوند. به عنوان نمونه، در مواردی که از دستکاری ژنتیکی برای افزایش توان سربازان و در مقام دفاع نظامی استفاده می‌شود، این کار باید کنترل شده و محدود به اندازه تهاجم صورت گیرد و به مقداری باشد که موجب نقض قوانین حقوق بشر نشود.
برای حل معضلات و مشکلات عدیده‌ی مسأله‌ی دستکاری ژنتیکی و تعیین حکم شرعی آن‌ها، مراکز فقهی با حضور مجتهدین و کارشناسان فن مهندسی ژنتیک و همچنین علوم مرتبط دیگر تشکیل شود.
همه کشورهای که قصد استفاده از تکنیک‌های مختلف مهندسی ژنتیک دارند و بلکه کلیه جوامع و سازمان‌های بشری، باید قوانینی در خصوص مقررات به‌کارگیری علم مهندسی ژنتیک و دستکاری ژنتیکی و شرایط و محدودیت‌های آن تدوین و تصویب نمایند و به آن ملزم باشند.

جدول شماره ۳: راهکارهای حل تعارض